

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

46. An possit famulus scalam apponere, vel sustinere Dominum
ascendentem ad fenestram, ut rem habeat cum foemina? Et aliqua alia
circa hoc explanantur in textu huius resolutionis, quæ facere, vel non ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76429](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76429)

licet Navar. lib. 5. cons. 5. de pœnit. damnet mortali-
liter scribere concubinae literas, vt post cenam
peccet ideo damnat, quia circumstantia malis finis
ergo si hic finis malus cessat ex parte scribentis, seu
deferentis, cessabit ex parte illius peccatum. Neque
obinde debent dici ij deferentes lenones, quia hæc
faciunt necessitate pressi, non vt prauam fieri inten-
tionem promoueat. Hæc Palau. Et hanc opinio-
nem quoad delationem tantum literarum probabi-
lem putat Hurtado de Mendoza in 2. 2. disput. 173.
sect. 30. §. 399. vbi declarat mentem Sanchez; sic
enim ait. Si literæ contineant verba turpia, censet
Pater Thomas ea non posse deferri, quia sunt intrin-
secè mala, nisi inter coniugatos, aut sponfos de fu-
turo. Videtur igitur censere nullo pacto licitum esse
hoc genus obsequij. Opinor hæc non dici valde con-
sequenter; quia si illa delatio est intrinsecè mala, ergo
nullo pacto exerceri potest. at ipse paulò inferius dicit.
Hæc autem omnia vt iis qui famuli non sunt, liceant,
grauiores adhuc causas desiderantur. Vt autem eius
authoris, consequentiam tueamur, dicendum est ex
eius opinione verba turpia esse intrinsecè mala, delati-
onem autem non esse intrinsecè malam. Non sunt
antedeferenda sine vrgenti necessitate; idemque cen-
set de internuncio concidentè locum, aut tempus
idem de famulo scribente has litteras. Illi autem qui
famuli non sunt, egent grauiori causa ad honestan-
das eas actiones, qui verò mandata deferunt, non
sunt dicturi, Vade, sed herus te vocat, prima enim
vox est persuasio, secunda verò est significatio vol-
untatis alienæ, quæ non est intrinsecè mala. Quan-
do verò nulla est suspicio de literis, aut ruina inde
imminenti, possunt sine scrupulo ferri. * Idem
dicit Pater Thomas de famulo iussu heri sequente
fœminam indicaturo vbi habitat, censet enim non
sufficere solum famulaturo, sed requiri vrgentiorem
causam. * Item docet posse vrgenti occasione aperire
ianuam, & indicare herum. Imò censet cum aliqui-
bus posse herum iuari vt ascendat per fenestram,
quia illa actio est de se indifferens, quam non tenent
vitare cum graui, & proportionato damno. Ita
Hurtado vbi supra. Non desinam etiam hic adnotare
ea quæ docet Azorius tom. 2. lib. 12. cap. 18. quest.
3. vbi supra sic ait. Queritur an sit peccatum quando
famulus, vel ancilla iuuat concubinam ad se ornand-
um? Item quando famulus, vel ancilla aperit ostium
adultero venienti suo heri iubente, aut quando
sternit lectum, in quo scit heram cum amasio pecca-
turam; aut quando iussu heræ vocat amasium, vt
cum eo colloquatur in vinea, vel horto, vbi scit
heram cum amasio solitam peccare; aut quando dicit
ei iussu heræ, Vocat te ad cenam heræ mea, & scit
cum eo post cenam solitam vocare heram? Navar-
rus ait non esse peccatum in primo; & ita idem di-
ceret de secundo, si fecisset mentionem, quia in
vtrouque famulus, vel ancilla solum concurrat ad sub-
stantiam operis indifferens, & ad obsequium suum
debitum heræ præstandum, quando id facit vt obedi-
at heræ sine mala alia intentione. Ita ille.

RESOL. XLV.

An serui possint deferre literas amatorias ad concubi-
nam Domini?
Et quid de alijs operibus indifferensibus, quæ ex iusta
causa possunt serui ex mandato Domini exercere?
Ex p. 7, tr. 7. Ref. 52. alias 51.

§. 1. De hoc casu ego egi in 3. part. tract. 6. * Re-
sol. 46. & me citato ad illum sic respon-
det Machadus tom. 2. lib. 6. part. 7. tract. 11. num.
Tom. V II.

6. Quæda pnes granemente controuerso entre los
Dorores, si sea licito al criado llevar algunt recan-
do, o papel del señor, que contenga palabras torpes,
i prouocatorias a mal. Sanchez, i otros graues Au-
tores, i con mucha razon condenan en el criado
estas acciones por tan intrinsecamente malas, que no
ay, ni se puede dar causa en el criado que las coho-
neste: Quod si is sit causa moralis, & instrumen-
tum fornicationis proximum; quod communis exi-
stimatio testatur hos famulos Leonnes (vulgo alca-
guetes) appellans. Algunos son de parecer, que el
criado no peca en llevar a vna muger vn papel de
su señor en que lo solicita para sus torpes amores;
porque juzgan, que esto es muy diferente, que solici-
tarse el mismo criado por palabra: pues parece, que
solo llevar, i dar el papel a la muger, no es directa
cooperacion al peccado, como proximo instrumento,
sino remota; por lo qual juzgan; que seria licito
al criado en algun caso de grande necesidad. Si
bien Palau. siente que basta qualquiera vrgente
causa que conueniesse en el criado Ita ille; de ali-
is verò operibus indifferensibus, quæ ex iusta
causa possunt serui ex mandato domini exercere,
vide Sanchez in summ. tom. 1. lib. 1. cap. 6.
num. 12. & seq. Valquez opusc. de scandalo,
question. 43. art. 8. dub. 7. & recognosce
meipsum in part. 5. tract. 7. Resolut. 27. 28.
& 29.

in Ref. 73. §.
Ex dictis, &
in Ref. 78. §.
1. ad lin. 13.
vers. nec li-
teras hetti.

R. si hic ci-
tata hinc est
antedecens,
aliter vero
docet hanc se-
quenter.

RESOL. XLVI.

An possit famulus scalam apponere, vel sustinere
Dominum ascendentem ad fenestram, vt rem ha-
beat cum fœmina?

Et aliqua alia circa hoc explanantur in textu huius
Resolutionis, quæ facere, vel non facere famuli
possint in similibus casibus cum Dominis. Ex p. 5.
tr. 7. Ref. 28.

§. 1. Affirmatiuè respondet Castrus Palau tom.
1. tract. 6. disput. 6. punct. 11. n. 5. vbi
sic ait. Si indifferetia proximiora peccato subministras
aliam causam grauiorem honestandi administratio-
nem exposulo, qualis esset si pater toruis oculis te
aspiceret, & timeres malè tractari; vel si dominus à
domo sua te expelleret, & expulsus cogeres mendica-
re, vel peroriam pati, præcipue cum non ita facile
alium dominum inuenias, qui familia, vel peiora mi-
nisteria non petat, vel si in eius domo te sustinet, id sit
te obiurgando & increpando, vel debita mercede de-
fraudando. Si enim aliquid ex iis damnis tibi proue-
nit eo quòd non ministres actiones indifferentes de
se, & prauo vsui ex malitia domini deferentes, pote-
ris illa ministrare, quia tunc non censeris peccato il-
lius cooperari, sed potius permittere. Vnde licet tibi
tali vrgente occasione, presso concubinam portare,
signare locum domino vbi sit. Item dicere concubi-
næ. Dominus meus dicit vt illum hac nocte expe-
ctes, vel eum videas. Item domino ascendere volenti
fenestram ad rem habendam cum fœmina, poteris
pedem sustinere scalam apponere, quia sunt actiones
de se indifferentes, & ita Navar. lib. 5. consil. in 2.
edit. cons. 5. de pœnit. circa finem. vbi postquam
plures ex his casibus appouisset, concludit. Ex his
videtur colligi ratio defendendi omnes prædictos à
peccato saltem mortifero, modò, vt in casu proponi-
tur, non placeat eis peccatum, & faciant obsequia
prædicta ob aliquem bonum finem, puta eo
quòd habeant illa causa officij sui, vel iustam
mercedem, licet enim hæc officia & obsequia sint
valde

Sup. hæc do-
ctrina vsque
adnor. seq.
infra in Ref.
78. §. Nota
secundo, pro-
pe finem, à
vers. Nota
vero, & infe-
rius in tr. 8.
Ref. 50. §.
Non sunt.

Sup. casibus
seqq. in hoc
textu in
Ref. seq. &
supra in Ref.
44. ante fi-
nem, à vers.
Idem dicit
Pater Tho-
mas & in fi-
ne Ref. 45 &
pro parte su-
pratio R. 42.
ad lin. 3. &
pro parte in-
fra in Ref.
67 §. verum,
& in Ref. 73.
§. Ex dictis
& in Ref. 75.
à medio, &
vers. Dmi-
que, vsque in
finem, & in
Ref. 78. §.
primo fa-
mulus.

valde coniuncta peccato, non tamen sunt secundum se, & suapte natura peccata, & ideo seungi possunt à peccato per finem diuersum & seiuictum. Ita ex Nauarro Castrus Palas; & hanc opinionem tenet etiam Merolla tom. 1. *disput.* 2. *cap.* 4. *corollar.* 2. *numer.* 278. vbi sic ait. Quod si herus ascendere velit per fenestram ad rem habendam cum femina non liceret famulo ob communem rationem famulatus pedem heri sustinere vt ascendere possit, aut scalam adiuuare, eamque tenere, aut humeris sustinere, sed requiritur aliqua grauior causa in famulo: vt hæc ministeria præstare possit, vt vitatio alicuius magni damni, quod non præstatione talis ministerij famulo immineret: ratio est, quia cum omnia hæc ministeria valde proxime peccato accedant, ea non excusat communis ratio famulatus. Hæc ille. & ex Sanchez probabilem putat Hurtado de Mendoza in 2.2. *disput.* 173. *sect.* 30. §. 399. *in lecto* §. 397. ibi, *Quorum auctoritas probabilem reddat opinionem*, &c. vide etiam Alphonsum de Leone de officio *Confess.* tom. 1. *recollect.* 14. *numer.* 64.

RESOL. XLVII.

An liceat famulo conducere concubinam in domum heri, per ianuam intrinistere, lectum sternere, & similia? Ex p. 3. tr. 6. & Milc. 2. Rel. 29.

Sup. contentis in hac Ref. in Ref. præterita ante medium. Vt. Vnde licet, & si gnantur in Resolucio. nibus nor. seq.

§. 1. **N**egatiuum sententiam docet Angles in *Floribus*, *part.* 1. *questio.* 7. & nouissime hanc etiam opinionem tenet Layman *lib.* 2. *tract.* 3. *cap.* 13. *numer.* 5. vbi sic ait. Fas est famulo fœminam, cum qua herus peccaturus est, per ianuam intrinistere, facem præferre, lectum sternere. At verò vt meretricem quamuis per se paratam, vel etiam conductam famulus è domo eius euocet, per plateas ad herum deducat, permittendum non videtur, cum hoc vix heri posse videatur sine aliqua inductione mulieris ad peccatum. Sic ille. Merolla verò tom. 1. *disput.* 2. *cap.* 4. *corollar.* 3. *numer.* 2. So. Alphonsus de Leone de officio *Confess.* tom. 1. *recollect.* 14. *numer.* 60. Sanchez in *summa* tom. 1. *lib.* 1. *cap.* 7. *numer.* 25. & Alij asserunt hoc esse licitum, quando famuli nullum interuentum heri deserunt, sed tantum illam comitantur, quia tunc cum conuentum sit inter herum & illam, vt ipsa veniat in domum heri, illam in tali casu comitari est non secus ac si herum famulus comitaretur abentem ad peccandum cum aliqua fœmina, quod licere patet. Addunt tamen quod quando non esset simplex comitatus, sed actiue concensu physico famuli concubinam deserrent, vt in curru, sella, &c. non sufficere ad eos excusandos à peccato communis ratio famulatus, quia hoc ministerium proxime accedit ad peccatum, & ideo damnus aliquod notabile famuli exigitur, vt id sibi licitum sit; sed Hurtadus in 2.2. *disput.* 173. *sect.* 10. §. 397. putat debere famulum vtramque actionem omittere in dictis casibus, quia comitari concubinam est illi opem ferre quia fœminæ non audent sola incedere; si autem illa alioquin esset itura, illam comitari non est peccatum, quia ex eo comitatu nulla accipitur occasio ruinae, sed se habet omnino per accidens. Ita Hurtado. Verum ego sententiam Sanchez & Merollæ probabilem esse puto & inuenio Castrum Palas in tom. 1. *tract.* 6. *disput.* 6. *punct.* 11. *numer.* 5. sine ulla limitatione, sed absolute docere posse famulum intrinistere in domum heri.

Sup. hoc supra in Resol. 42. & infra in Ref. 73. §. Ex dictis, & in §. not. præterita.

RESOL. XLVIII.

An ex aliqua iusta causa licitum sit commodare culum alicui petenti ad fornicandum; vel locare domum meretrici, etiam si ob loci circumstantiam aliquis peccatum admitteret; vel si meretrix domum illam conducens plurimum famulis honestis vicinis noceret? Ex p. 3. tr. 6. & Milc. 2. Rel. 45.

§. 1. **D**E hoc casu olim interrogatus fui, cum quidam vir nobilissimus instantè ab amico domum eius ad meretricandum petebat, et si hoc illi denegasset, in grauissimum damnus inciderebat: consuluit, an peccaret hoc faciendo? & respondi negatiue quia absque detrimento proprio proportionato hoc denegare minime poterat; & commodare culum ex obiecto, non est intrinsecè malum, sed indifferens, & ex sola praua abutentis intentione ad malum ordinatur; ergo, &c. Et ita hanc sententiam in terminis docet nouissime Marullus tom. 1. *disput.* 2. *cap.* 4. *dub.* 10. *concl.* 4. *numer.* 295.

2. Hinc à fortiori inferretur contra Nauarrum *cap.* 7. *numer.* 195. licitum esse, ex iusta tamen causa, locare domum meretrici, etiam si ob loci circumstantiam aliquis peccatum admitteret, quod minime perpetret, eo loco sibi non concessio, vt ratione situs, &c. vel si meretrix domum illam conducens plurimum famulis honestis vicinis noceret. Et ita docet Valentini tom. 3. *disput.* 5. *q.* 2. 1. *punct.* 4. & Salonijs in 2.2. *q.* 27. *art.* 4. *contr.* 6. *post.* 4. *concl.* *corol.* 3. cum alijs.

RESOL. XLIX.

An liceat locare domum meretrici, vel fornicario publico?

Et an liceat locare domum meretricibus, vel fornicarijs carnis, quam locaretur honestis, vel etiam si eque commode possit alteri locare, & alia circa hoc explanantur? Ex p. 3. tr. 7. Rel. 26.

§. 1. **N**egatiue respondet Nau. in *Manuali*, c. 17. *numer.* 195. quia hic locans videtur ministrare materiam ad abutulum contra castitatem & iustitiam, & consequenter absque aliqua iusta & vrgenti causa ad hoc fieri non potest.

2. Hurtadus verò de Mendoza in 2.2. *disput.* 173. *sect.* 30. §. 394. existimat si domus possit alijs locari, non posse licite locari meretrici, quia ego sine incommodo vilo possum impedire actiones turpes meæ domini exercendas, esto alibi mulier perditia illas sit exercitura, si verò domum ego aliter locare non possum licite eam loco. Item aduerto propter solum locum locatio non esse locandam, si prudenter existimetur fœminam alibi non esse perditam victuram, tunc enim domus locatio excusatur graui damno proportionato, & non minori. Ita ille.

3. Alij autem, & rectius, asserunt etiam nulla alia iusta & vrgenti causa excusante licitum esse locare domum meretrici publicæ. Ita Valentini tom. 3. *disput.* 5. *questio.* 21. *punct.* 4. Salas in *part.* 2. tom. 2. *tract.* 13. *disput.* 5. *sect.* 15. *numer.* 335. Syluius in 2.2. *quest.* 77. *articul.* 4. *quartus* *conclus.* 5. Sanchez in *summa* tom. 1. *lib.* 1. *cap.* 7. *numer.* 20. Azorius tom. 2. *lib.* 12. *cap.* 18. *questio.* 3. Valquez *opuscul.* de scandalo, *quæst.* 43. *artic.* 8. *dub.* 5. *numer.* 48. Rebellius *lib.* 14. *quest.* 17. *numer.* 8. Lessius *lib.* 2. *cap.* 24. *dub.* 7. Castrus Palas tom. 1. *lib.* 2.